El zagal de Petrer

11/01/2022

Jugant a la pilota en el carrer Julio Tortosa.

El joc de pilota al carrer va tenir gran apogeu amb partides i desafiaments memorables, i d'alguns es va fer ressò la premsa, com el que es va organitzar entre el marge esquerre i dret del Xúquer, celebrat a Benifaió d'Espioca el desembre de 1849.

El protagonista d'esta singular partida va ser un petrerí: Higinio Verdú Poveda. Conegut com el "Zagal de Petrel", va ser un mític jugador i el protagonista de partides històriques de les quals es va escriure en la premsa de l'època, com la ja citada de Benifaió, en la qual va jugar contra "Micalet". Va ser tio d'un altre mític pilotari petrerí, Jaime Verdú Navarro, "Jaumet de Petrer", que va agafar el relleu del seu tio i va passejar el nom de Petrer per terres valencianes.

Partida de llargues al carrer Ventura Navarro. Any 1983.

El "Sagal de Petrer", com el seu nom indica i com no podia ser d'una altra manera, va nàixer a Petrer l'11 de

gener de l'any 1828, fill de José Verdú i Bonifacia Poveda, naturals també de Petrer. Higinio va tenir cinc germans: José, Lucía, Juan Francisco, Simeón i Jaime (el pare de Jaumet de Petrer). La família tenia el seu domicili al carrer Blasco Ibáñez núm. 2, actual carrer Sant Vicent. L'ofici d'Higinio era el de fuster, segons consta en el padró d'habitants de 1875, i sabem que va morir el 9 desembre de 1881.

Com ja hem apuntat, este petrerí va ser el protagonista d'una de les partides més importants del segle XIX, la que es va jugar a Benifaió, que va ser, després de la cèlebre partida de Llombai que va presidir el general Elío, la més transcendental jugada fins eixe moment. Este poble valencià va tenir el privilegi d'albergar un dels grans duels del segle XIX, dels pocs que han passat a la història com a desafiament entre els del nord i els del sud del Xúquer. Aquell duel, del qual el *Diario Mercantil Valenciano* va publicar una extensa crònica el 18 de desembre de 1849, va enfrontar els "braços de ferro de tot el regne", i que recullen en el seu llibre "El joc de la pilota a través de la premsa valenciana 1790-1909" Recaredo Agulló Albuixech i el seu fill Víctor.

Al trinquet de Sogall: José Villaplana Gedeón, Luis Amat el Majo, Paco Leal Sogall, Miguel Morant Miguelet i Hilario Navarro. 16-VII-1961.

L'honor de la dreta del Xúquer el sostenien Micalet de Riba-roja, Gregorio "El Paler" de Torrent i José de Benimàmet "Caragol", que van jugar contra el de l'esquerra, que el mantenien Roque Soler de Penàguila, Salvador Cremades de Bellreguard i Higinio Verdú, conegut com el "Zagal de Petrel". En un poble que s'aproximava als mil habitants es van ajuntar 4.000 espectadors.

En esta llegendària partida van véncer els del sud, entre els quals es trobava el petrerí. es van acalorar els ànims i es va proposar un desafiament formal. El diari reflectix: "Andaban disidentes los pareceres sobre el lugar de la contienda pues cada parte quería que fuese en su terreno. Por fin los de la izquierda del Júcar, cuya mayor parte la forma la provincia de Alicante, cedieron de su pretensión, señalándose para el efecto el mismo pueblo de Benifayó. Iban, pues, a combatir otra vez los descendientes del Roig "de Alcoy" y de Clarí con los del Nene y Bandera".

Partida de llargues: Paco Leal Sogall, Pepe el Llarg, José Gómez Manxego, Sacri i José Hernández Pepico. Any 1972.

Les apostes van ser molt quantioses i van conquistar una bossa de seixanta duros de l'època. Un jornal agrícola rondava els sis reals, és a dir, pesseta i mitja. Els pilotaris es van repartir el valor de dos-cents jornals. Una fortuna. La crònica, de la qual podem considerar una de les primeres cròniques esportives, diu que "Antes de empezar la partida aconteció una desgracia, a unos de los héroes que aguó mucho la fiesta. Al saltar el conocido por "Penáguila" al medio de la calle se torció el pie, imposibilitándose un tanto para la justa. Esta se preparaba con orden admirable. La calle estaba despejada enteramente y guardada por miñones y guardias civiles, y en las ventanas y tejados apiñada la multitud. Esta se hallaba dividida con este empeño que se toma siempre en este juego. (...) pero el el brío que mostraban los forasteros, al ver a uno de ellos casi inútil, **y la extremada juventud del de Petrel, que contrastaba con su prodigioso brazo, atraían las**

simpatías de todos. La ventaja se declaró bien pronto por los de la izquierda, que a pesar de la desgracia del más celebre de ellos, llegaron a ganar veinticuatro tantos a sus contrarios, éstos recobraron el terreno perdido hasta que no pudiendo ya moverse el de Penáguila cesó el juego, ganando el partido de este sesenta duros o seis tantos.

Concluida la batalla campal empezaron las guerrillas o las partidas improvisadas. Por la tarde jugaron una Cremades y Petrel, contra los dos hermanos Palers, ganando doce tantos los primeros, de los que se desquitaron al día siguiente los contrarios. A éstas se siguieron otras dos, entre Cremades, uno de Alcoy y Barro de Montaberner contra los Palers e Isidro de Alboraya, ganando una partida cada uno.

Equip de llargues: Abelardo, Coco, Popeye, Amores, Lillo pare i fill, Luis Ibernón, Aurelio i el Mantxego al carrer dels Pins. Any 1984.

Tal ha sido en resumen la función de que hablaran por mucho tiempo nuestros labradores. **De una parte y de otra se han visto jugadas admirables sobresaliendo entre todos los héroes de la fiesta "el Zagal de Petrel" que a los 19 años de edad mostraba un brío y destreza admirables".**

El periodista esportiu conclou la seua detallada crònica amb una observació: "Por espacio de tres días se han visto juntas más de cuatro mil personas, agitadas en una pequeña población para presenciar un espectáculo inocente al par que interesante, cada jugada maestra, cada pelota lanzada con brío, era saludada con estrepitosa gritería; ni una herida, ni el menor desorden, solo aplauso a los diestros y entusiasmo por los fuertes brazos. Hemos visto con placer, no solo que la afición a este noble juego se mantiene viva , sino también que la autoridad lo protege con la fuerza pública".

Pilota de vaqueta.

A tot el que es va narrar en esta intensa crònica i entre tots els que van prendre part en la llegendària partida, va destacar sobre els altres participants el nostre paisà, del qual, al costat d'Abelardo Martínez, hem fet un treball amb molta dedicació per aconseguir verificar el seu nom complet, ja que només se li coneixia el nom i primer cognom i amb tan poca informació resultava molt complicat poder dir que realment Higinio Verdú era conciutadà nostre, però al final la investigació ha donat els seus fruits i hem pogut corroborar que el "Zagal de Petrel", amb tan sols 19 anys, va jugar i va guanyar una partida històrica dintre del món de la pilota.

Esta crònica a més de donar a conéixer al "Zagal de Petrel" vol tributar hui, quan han passat 173 anys d'aquella partida tan especial, un homenatge als fidels seguidors d'este esport tan carismàtic i tan valencià, així com a tots els interessats en la nostra història i els que se senten orgullosos de ser de Petrer. Al mateix temps, un sentit record als que van fer de la pilota molt més que una afició: *el Sagal de Petrer*, Jaumet de Petrer, *Puchera*, Luis *el Majo* i Paco Leal *Sogall*, entre molts altres.

Miguel González i David Beneit guanyadors del trofeu de pilota Vila de Petrer. Any 2003.

Com queda ben manifest en esta crònica, a Petrer el joc de pilota sempre ha tingut gran importància en la vida local, així com ha sigut el planter d'importants jugadors de Petrer, que continua hui viva en la figura d'Álvaro Francés, havent passat per David Beneit *Botero*, que va aconseguir, sent jugador aficionat, proclamar-se, en dos anys, campió d'Europa i també del món, amb la selecció valenciana, sense oblidar a Miguel González, *el Xiquet de Petrer*, que va aconseguir omplir els trinquets de la comarca amb la seua mestria i bon fer. Jugadors que, tant de bo, han deixat marca en la història, com en el seu dia la va deixar el *Sagal de Petrer* o un altre mite com va ser Jaumet de Petrer.

Petrer abans, hui i sempre ortarà en el cor el joc de la pilota i podem dir que esta tradició es remunta al Petrer de l'any 1617, ahí ho deixem.